І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації
'Svoboda', 81-83 Grand St.,
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXV. Ч. 163. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 26-го СЕРПНЯ 1958 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 26, 1958 No. 163. VOL. LXV.

ВІСІМДЕСЯТ П'ЯТИЙ КОНГРЕС ЗАКІНЧИВ СВОЮ ПРАЦЮ

ОСТАННІМ ЛЕҐІСЛЯТИВНИМ АКТОМ 85-го КОНГРЕСУ БУЛО ПРИЗНАННЯ 3,298.092,000 ДОЛЯРІВ НА ДОПОМОГУ ДЛЯ ЗАКОРДОНУ

Вашингтон. — Раннім ранком в неділю, дня 24 серпня ц. р. 85-ий Конґрес закінчив свою працю, після чого всі сенатори і конґресмени роз'їхалися до своїх стейтів, щоб взяти участь у підготовній кампанії для виборів нового 86-го Конґресу. Під час цих виборів, що відбудуться з початком листопада ц. р., будуть обрані 34 нові сенатори і всі — 435 — конґресмени. 86-ий Конґрес мав би зійтися на свою першу сесію дня 7-го січня 1959 року. Теперішній, 85-й Конґрес міг би зійтися ще тільки у випадку наглої потреби на надзвичайну сесію. Закінчила свої праці Палата Репрезентантів в неділю о год. 2:01 ранку і Сенат о год. 4.11. Не зважаючи на те, що всі найважливіші законопроєкти були прийняті щойно на протязі останніх двох тижнів, у політичних колах підкреслюють незвичайно велику продуктивність праць обидвох Палат Конґресу — і Сенату і Палати Репрезентантів. Найважливішими актами Конґресу, що увійдуть в історію ЗДА, були: прийняття Аляски, як 49-стейту в стан Американської Юнії, встановлення 4-центової поштової марки для листівці, створення окремої аґенції для аеронавтики і міжпланетних дослідів, ухвалення першого від часу т. зв. ери реконструкції закону про охорону громадянських прав, реорганізація Пентаґону і продовження акту про взаємні торговельні договори на дальших чотири роки. Водночас із цим 85-ий Конґрес висловився дуже рішуче проти будь-якої редукції податків. Крім того за ввесь час свого існування 85-ий Конґрес, що в ньому творили більшість демократи, записав себе дуже додатно в історії ЗДА тим, що він виявив максимум успішної співпраці із Президентом, — репрезентантом республіканської меншости у Конґресі. Останнім більшим леґіслятивним актом дотеперішнього Конґресу було прийняття компромісового, значить узгідненого окремою конференцією обидвох палат Конґресу, законопроєкту про допомогу для закордону, висоту якої устійнено на 3,298,092,000 долярів. Схвалена Конґресом закордонна допомога є на 652,000,000 менша від вимаганої урядом. Палата Репрезентантів встановила була початково висоту цієї допомоги на 3.078,092,000 долярів, а Сенат вирішив був признати на ту ціль на пів більйона долярів більше. Після узгіднення конференцією обидві палати погодилися на суму 3,298 мільйонів долярів. Зменшуючи вимагану урядом суму, підкреслено, що якщо треба буде, то Конґрес признає додаткові суми на деякі із зредукованих в законопроєкті цілі.

Ню Йорк вітає тріюмфально „Навтилюса" та його залогу

Ню Йорк. — Атомовий підводний човен „Навтилюс", який перший переплив попід Північний бігун і який тепер встановив новий рекорд швидкости під час плавби з Англії до ЗДА, ввечері 24-го серпня прибув до ЗДА. Він приплив з Англії до ЗДА впродовж 6-ох днів 11-ох годин і 55 мінут, побивши давніший рекорд на два дні. В ранніх годинах 25-го серпня „Навтилюс" має з'явитися в Ню Йорку, а після того заплисти до порту в Брукліні, де має відбутися головна частина тріюмального вітання геройської залоги цього підводного човна. Дощ перешкодив замірам міста і фльоти здійснити це вітання згідно з попереднім пляном. Вітання „Новтилюса" триватиме три дні: в понеділок, вівторок і середу. В бруклинських корабельнях має бути присутній секретар фльоти Томас С. Гейтс. Будуть присутні представники стейту і міста. Президента Айзенгавера репрезентуватиме контр-адмірал Гайман Дж. Ріковер, піонер в ділянці продукції атомових човнів. Вітатимуть підводний човен „Навтилюс", його шкіпера командора Вільяма Р. Андерсона та геройську залогу за те, що перші відбули подорож попід Північний бігун і за новий рекорд швидкости в плавбі підводного атомового човна. У вівторок і в середу буде можна з берега оглядати „Навтилюс" від 9 год. перед полуднем до 3-ої по полудні. В середу 27-го серпня вполудне відбудеться традиційне в Ню Йорку вітання командора Андерсона, членів залоги і контрадмірала Ріковера парадою на долішньому Бродвеї. В четвер 28-го серпня „Навтилюс" відпливе до порту Ню Лондон, Коннектикат.

Ген. М. Капустянський був переїздом у Ню Йорку

Ню Йорк. — В дні 23-го ц. м. на Міжнародному летовищі у Ню Йорку вітали ген. шт. ген.-хор. М. Капустянського: д-р Іван Козак від Головної Управи ОбВУА, д-р Володимир Михайлів від Центральної Управи ОДВУ і братніх організацій, п. Пантелеймон Шуган від Товариства Українських Політичних В'язнів ТУПВ та Братства „Броди-Лев", п. Ігор Шуган від Головної Управи МУН, п. Степан Селешко від 10-го Відділу ОДВУ, як також більший гурт особистих приятелів і знайомих генерала. Ген. Капустянський зупинився на летовищі 3 години, чекаючи на відлет до Канади. Цей час провів він на розмові з тими, що його привітали.

В АМЕРИЦІ

● **Комісар Публічного Здоров'я** в стейті Ню Йорк, д-р Герман Гілбу, повідомляє що впродовж першого півріччя цього року в стейті народилося рекордове число дітей — 178,384, а минулого року за той самий час — 176,762. Число дітей, народжених цього року, становить 21,6 на кожну тисячку. За той самий час померло 89,128 осіб, що становить 10,8 на кожну тисячку.

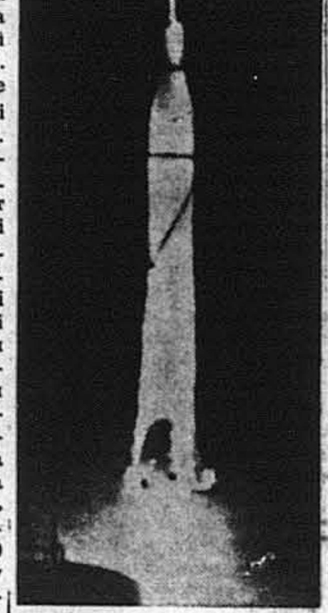
● **Суддя Домінік Ґабріеллі** в Рівергеді, Лонґ Айленд, Н. Й., засудив до кари в'язниці 19-річного Віллема Спенбурґа, але припинив виконання кари на два роки, за умовою, що він кожної неділі ходитиме до церкви і впродовж того часу не вживатиме алькогольних напоїв.

● **У Ґротені, Коннектикат,** 20-го серпня почали будувати атомовий підводний човен кляси „скіпджек", заклавши кіль на тому місці, звідки спущено на воду атомовий підводний човен „Тритон". Новий атомовий підводний човен називатиметься „Скорпіон" і буде готовий до 1960 року.

● **Лікарі ствердили,** що провідник республіканської меншости в Палаті Репрезентантів конґресмен Джозеф В. Мартин має в нозі зціп (загусток) крови. Недавно Джозеф Мартин упав і це спричинило його недугу.

● **49-річний Ґляхав,** голова шкільної ради в *Лейк Джорджі*, Н. Й., Даґлес Вебстер помер внаслідок у ж а л е н н я бджолою.

„Експлорер 5" не дістався в орбіту Землі

„Експлорер П'ятий" іде вгору

Кейп Канаверал, Флорида. — 24-го серпня в 2,17 годині по півночі армія випустила „Експлорера 5" при допомозі чотирьох ракет „Юпітер С". Спочатку здавалося, що це було успішне вистрелення, і в Форті Монмут, Н. Дж. зловлено було сигнали штучного сателіта, але після кількох мінут штучний сателіт припинив сигналізувати, і длятого невідомо, що в дійсності з ним сталося. Гадають, що штучному сателітові і останній четвертій частині ракети не вдалося дістатися до орбіти Землі. Деякі науковці думали, що перестали ділати радіові апарати в штучному сателіті. Правдиву долю „Експлорера 5" можна буде з'ясувати через кілька днів. Цей штучний місяць мав далі досліджувати радіяцію, яка існує між 500 і 600 милями над Землею, і яку вже частинно дослідили попередні американські і совєтські штучні сателіти. Ця радіяція є така сильна, що вона може бути перешкодою для подорожей людини в космічні простори.

ЗДА пропонують Совєтам конференцію в справі атомових дослідів

Вашингтон. — З'єдинені Держави і Англія заявили Совєтам, що вони готові припинити від 31 жовтня ц. р. на один рік всякі дальші експериментальні атомові вибухи, якщо в тому дні почнеться міжнародна конференція для цієї справи. Президент Айзенгавер склав у цій справі заяву в минулу п'ятницю 22 серпня ц. р., запропонувавши конкретно, щоб ЗДА, Англія і СССР перевели конференцію над встановленням контрольно-інспекційної системи на основі рекомендацій Женевської конференції атомових фахівців. Вони погодились на закінченій в минулому тижні своїй конференції, що таку систему можна встановити задля успішного протиставлення себе будь-якому зламанню угоди про припинення атомових вибухів. Айзенгавер зробив свою пропозицію умовно, що підписана угода обов'язуватиме так довго, поки Совєти будуть придержуватись її і коли заведена контрольна система виявиться успішною. Президент пропонує підписати угоду щодо припинення атомових експериментів на 1 рік, з продовжуванням її щороку. Англія приєдналась до цієї пропозиції. Франція заявила, що вона продовжуватиме самостійні досліди над витворюванням атомової енерґії і не зрікається права перевести атомові вибухи.

Сенатор Дженнер прощається з Сенатом

Вашингтон. — Перед закінченням цієї сесії Конґресу сенатор - республіканець Вільям Дженнер прощався з Сенатом, в якому він працював 12 років, і до якого він вже більше не вернеться в січні 1959 року, бо не старатиметься про перевибір. Він читав приготовану прощальну промову зі спокоєм, але пізніше збільшив голос, коли ганив „з дикими очима" соціялістів, амбітних інтелектуалістів, демагогів, які шукають влади, і засекречених к о м у н і с тів, які зробили Америку хворою, і навіть дуже хворою". Сенатор Дженнер належить до правого крила республіканців, він гостро виступав проти комуністів, але також і проти рішень Найвищого Суду та проти допомоги закордонові і теперішньої закордонної політики ЗДА, бувши членом фінансової і правничої комісії в Сенаті. З відходом сенатора буде на одного ізоляціоніста менше в Конґресі.

Д-Р В. БІТТНЕР ПІДКРЕСЛЮЄ ІДЕЙНІ І МИСТЕЦЬКІ ВАРТОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ПЕРЕБУВАННЯ НА „СОЮЗІВЦІ" РІВНОЗНАЧНЕ ДЛЯ АМЕРИКАНЦЯ З „ПОЇЗДКОЮ НА УКРАЇНУ БЕЗ ПАШПОРТУ"

Союзівка, Керґонксон, Н. Й. — Українська література своїми художніми й ідейними вартостями не тільки дорівнює, але в багатьох випадках і перевищує літературу інших східньо-европейських народів, не зважаючи на найтрудніші обставини, в яких вона твориться. До такого висновку прийшов молодий американський вчений і автор д-р Вільям Біттнер, який минулої суботи, 23-го серпня, виголосив на цій оселі Українського Народного Союзу доповідь про українську і східньо-европейську літературу з точки зору американця. Доповідь відбулася в рямках Курсів Українознавства, але її з не скриваним заінтересуванням слухала і велика громада вакаційних гостей. Д-р Біттнер попередив, що він не знає жадної із слов'янських мов, отже його знання на тему, про яку говорить, полягає головно із перекладів, при чому він висловив жаль, що цих перекладів з української літератури майже немає. Із перекладів він мав нагоду познайомитись до деякої міри з творчістю Шевченка, Франка, Лесі Українки та частинно інших українських клясиків, а з новішої творчости він знайомий головно з „Тигроловами" Івана Багряного, які рецензував та які оцінює дуже високо. Навряд чи можна б сильніше представити неймовірний совєтський терор, як це зробив Багряний у літературній формі, пишучи контрастово про стероризування совєтською поліцією людей, які голіруч ловили живих тигрів. Після доповіді, яка тривала пів години, був ряд інтересних запитів, що на них д-р Біттнер з черги давав виясненння. Велике враження зробила на д-ра Біттнера також і Союзівка та вся її обстановка, як і перебуваючі на ній гості. „Перебувши кілька годин на цій оселі, я набрав враження, що мене прийнято на Україну без пашпорту" — говорив він, попереджуючи свою доповідь. Разом з д-ром Біттнером, що приїхав у товаристві свого приятеля ред. Олега Лисяка, який — як це писав сам д-р Біттнер в „Юкрейнієн Віклі" два тижні тому — відкрив йому очі на українську проблематику, бувши студентом його курсу на Пенсилвенійському університеті, була і його дружина Аліс. Представив їх курсантам і численній публіці п. Д. Галичин, гол. предсідник УНСоюзу.

Захід зіґнорував совєтську пропозицію щодо „пакту приязни"

Москва. — В минулу п'ятницю 22 ц. м. три західні великодержави в тотожніх нотах відповіли на совєтську ноту з 15 липня ц. р., до якої був доданий готовий текст проєкту договору про „пакт приязни" між СССР і тими західніми великодержавами. Зіґнорувавши зовсім совєтську пропозицію і промовчавши її, нота трьох західніх великодержав стверджує, що в совєтській пропозиції є деякі ті самі конкретні справи, про які Совєти говорили в своїй ноті ще з 5 травня ц. р., в якій говорилося про денний порядок для конференції „на вершинах". Тому, зазначує західня нота, взявши під увагу ще тогочасні західні контрпропозиції, найкраще відновити підготовчі дипломатичні розмови над цією справою. Між Совєтами і західніми великодержавами від квітня ц. р. товчеться справа конференції „на вершинах". Захід завжди стояв на становищі, що він радий перевести таку конференцію, але після докладної попередньої дипломатичної підготови, щоб мати оправдану ґарантію, що конференція закінчиться успіхом. Совєти були проти такої попередньої підготови, але остаточно погодились і Ґромико тричі чи чотири рази просив до себе трьох західніх амбасадорів у Москві, кожним разом кожного з них зокрема, для підготовчих розмов. Однак 16 червня ц. р., мабуть під натиском від комуністичного Китаю, він перервав ті розмови без подання причин. Хрущов потім знову говорив про конференцію „на вершинах", але знову нічого не згадував, що така конференція повинна бути підготовлена, щоб не перетворитись у зібрання для виголошування пропаґандивних большевицьких промов.

Гаммершилд відлетів на Середній Схід

Об'єднані Нації — Генеральний Секретар Об'єднаних Націй Даґ Гаммершилд мав виїхати в понеділок 25 ц. м. у виконанні місії, яку наклала на нього Генеральна Асамблея ОН своєю резолюцією з минулого четверга, на Середній Схід. Він має замір спершу поїхати до Йорданії, відтіль до Ливану, а також до Об'єднаної Арабської Республіки і до Савді Арабії. За заявою Гаммершилда на пресовій конференції в минулу п'ятницю, він очікує від арабських держав передусім „радіо-перемиря'я", яке підготовило б мир". Гаммершилд уважає резолюцію Генеральної Асамблеї, авторами якої були самі арабські країни, надзвичайно великим успіхом і сподівається, що арабські країни, які самі заявили ще раз перед цілим світом пошанування для чартеру ОН і статуту Арабської Ліґи щодо взаємної суверенности та невтручування у чужі справи, припинять підривну роботу та нацьковування. Йорданський король Гуссейн перший приказав припинити в радіо всякі атаки проти Об'єднаної Арабської Республіки. За газетними твердженнями, він звернувся до Савді Арабії з просьбою посередничити до президента Арабської Республіки Нассера, щоб той припинив кампанію проти Йорданії. Гаммершилд має персонально пітримати ці примирливі заходи. Свою подорож по Середньому Сході Гаммершилд перерве на короткий час, щоб бути на відкритті у Женеві 1 вересня ц. р. Міжнародної конференції для використання атомової енерґії для мирних цілей.

Помер прем'єр Південно-африканської Федерації

Кейптавн. — П о г а н н е с Стрійдом, 65-річний прем'єр Південно-африканської Федерації, помер в минулу неділю в шпиталі у Кейптавні внаслідку затяжної недуги серця, до якої долучився зціп крови в легенях. Стрійдом був прем'єром у Південній Африці від 1954 року, а його Національна партія, яка вела строгу політику расової сеґреґації в публічному житті у Південній Африці, осягнула велику перемогу в минулорічних виборах, дармащо всі ліберальні кола і Церква оспорює цю політику. Наступником Стрійдома стане, мабуть, дотеперішній міністер справедливости Чарлз Сварт, за професією журналіст і адвокат, член південно-африканського уряду від десятьох років, абсольвент Колумбійського університету в Ню Йорку. Другим кандидатом є Гендрік Фервед, міністер внут. справ.

СПІВАМИ, ДЕКЛЯМАЦІЯМИ, ТАНЦЯМИ І ВПРАВАМИ ЗАКІНЧЕНО ДИТЯЧУ ОСЕЛЮ НА СОЮЗІВЦІ

Союзівка, Керґонксон, Н.Й. — Піснями, деклямаціями, танцями і руханковими вправами таборовиків закінчено минулої суботи, 23-го серпня пополудні, перший дитячий табір на Союзівці оселі У. Н. Союзу в Кетскильських горах. Табір, що був приміщений в закупленій минулого року і прилеглій до Союзівки посілості „Львів", тривав повних два місяці: чотири тижні в липні перебували в ньому хлопці, а один тиждень в липні і три тижні серпня були там дівчата. Табором керувала п-ні Апольонія Книш, маючи до помочі дібраних нею виховників і виховниць головно з-поміж пластової молоді. Разом табір відбуло круґло 50 дітей, по половині хлопців і дівчат. Суботішня імпреза, вже друга з черги для самого тільки дівочого табору, була переконливим доказом направду прикладного переведення того табору, в якому — як це підкреслила п-ні Книш у вступному слові — не було таборової дисципліни, а тільки таборовий порядок та багато цілеспрямованого відпочинку, дозвілля і науки в забаві. Діти, у віці від 7 до 11 років, співали українських пісень, танцювали українські народні танці, дали дитячу інсценізацію, ставили руханкові вежі. Пісні і деклямації були дібрані так, що разом становили справді прекрасний дитячий гимн для невідомої їм, але чарівної для їхньої уяви далекої України. Деякі батьки, зокрема уже з другої народженої в Америці ґенерації, були до сліз зворушені, як їхні діти бездоганно вимовляли слова українських пісень чи деклямацій, хоч раніше були з ними цілком незнайомі. Діти весь час мали також і духовну опіку та кожної неділі брали участь у Богослуженнях. П р е к р а с н а природа, виґідні устаткування окремий, спеціяльно для дітей збудований купальний басейн, виґідні приміщення, обильний і здоровий харч та дбайлива опіка двигнули дитячу оселю на Союзівці на високий рівень уже в першому її році та створили найкращі передумови її дальшого розвитку на добро української дітвори та їх батьків і спільноти. Головний предсідник УНС п. Д. Галичин, складаючи на закінчення подяку п-ні Книш і виховницям за їх труд і дбайливість у веденні табору, заявив, що всі його признання, якими словами він їх і не висловлював би, не можуть дорівняти тому найвищому признанню, яке табір одержав у радісних піснях і танцях та щасливих усмішках здорових і вдоволених дітей.

ВІДБИТО СПРОБИ ДЕСАНТУ НА ОСТРОВАХ БІЛЯ ФОРМОЗИ

ШОСТА ФЛЬОТА ПОСТАВЛЕНА В СТАН БОЙОВОЇ ГОТОВОСТИ. — ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР ДОЛЛЕС ПЕРЕСТЕРІГАЄ КИТАЙСЬКИХ КОМУНІСТІВ ПЕРЕД НОВОЮ АВАНТЮРОЮ

Вгорі: Державний секретар Джан Фостер Доллес, який заявив під час останнього свого виступу, що кожну спробу червоного Китаю окупувати острів Квімой або Матсу ЗДА трактуватимуть як загрозу для миру. Внизу: відмічений хрестиком острів Квімой, обстрілюваний постанно китайськими комуністами.

Тайпей. — У зв'язку зі значним збільшенням військової активности китайських комуністів у протоці Формози — могутня Шоста американська морська фльота на далекосхідних водах поставлена у стан бойової готовости. В офіційному комунікаті говориться про це, як про прийняття „нормальних охоронних заходів о б е р е ж н о с т и". Сьома фльота охоплює м. і. чотири літаконосці з неоприлюдненим числом бойових літаків і розвідчих літаків. Сьома фльота стоїть під командуванням віце - адмірала Волєа Біклі. Останнім проявом комуністичної активности було намагання в минулу неділю 24 ц. м. захопити маленький острівець Тунґтінґ. Націонал-китайська фльота й артилерія з острова Квімой відперла трикратні спроби висаду на названому острівці. Водночас острови Квімой і т. зв. Малий Квімой були знову бомбардовані надбережною артилерією та літаками. Державний секретар Дж. Ф. Доллес ствердив, що вправді ситуація на Середньому Сході дещо злагіднішала, зате водночас загострилась ситуація на Далекому Сході внаслідку збільшування комуно-китайських військових сил на китайському побережжі затоки Формози. Вказавши на безпосередню загрозу від комуністичного Китаю для націонал - китайських островів Квімой і Матсу в протоці Формози, Доллес заявив, що заатакування тих островів китайськими комуністами становило б „безпосередню небезпеку для миру в тій частині світу" і що усвідомлення собі цього комуністами повинно зупинити їх перед такою акцією. Державний секретар зробив ту пересторогу у своєму листі до голови конґресової комісії для закордонних справ Томаса Морґана, демократа з Пенсилвенії у відповіді на його запит про актуальну міжнародну ситуацію. ЗДА перестерегли комуністичний Китай якраз в той день, коли комуно - китайська надбережна артилерія піддала віддалений на одну милю острів Квімой найважчому бомбардуванню за останніх 9 років, від часу заволодіння китайським суходолом комуністами. На тому острові, що великий на круґло 50 кв. миль, перебуває в сильних укріпленнях 45,000-ий націонал-китайський гарнізон. — Є там теж коло 10—15 американських старшин у характері обсерваторів. Обкидання того острівця в минуло суботу 50,000-ма гарматних знарядів. спричинило смерть коло 200 старшин і вояків. За пресовими коментарями, західні фахівці вважають, що китайські комуністи скріпили свої надбережні гарнізони 200,000-ою армією, яку евакуйовано з північної Кореї, але що вони не відважаться на поведення великого наступу проти островів у протоці Формози, бо це грозить спровокуванням війни з ЗДА, які зобов'язались до оборони Формози.

На Кипрі англійці вбили з засідки трьох грецьких терористів

Нікозія. — Англійські вояки, діставши вістку від доносщиків, зробили засідку на шляху біля села Ліссі, кудою їхали на роверах три кипрсько-грецькі революціонери, маючи при собі велику скількість зброї. Між терористами і вояками прийшло до стріляниии, під час якої вбито всіх трьох греків. Знайдено при них і на їх роверах 9 револьверів, 1 кріс, один ручний скоростріл, 2 пістолі, вибуховий матеріял, кілька детонаторів і 13 примітивно зроблених бомб. З уваги на те, що 4 серпня ц. р. грецько-кипрська підпільна організація ЕОКА проголосила перемир'я, існує острах, що ця остання операція англійського війська викличе відплатну дію грецьких підпільників і що таким чином спалахне на Кипрі знову обопільний терор. Англійські власті пояснюють, що перемир'я не може бути використовуване грецькими підпільниками для перевоження з одної криївки до другої зброї і амуніції, призначеної для терористичних актів.

У СВІТІ

● **У західньому Ірані,** на просторі 50 квадратних миль, стався на початку цього тижня землетрус, який наробив великої шкоди в шістьох містах і сорока селах. Нараховано до цього часу 135 убитих, але, з уваги на далеку віддаль від центру країни і погану комунікацію, число жертв напевно куди більше. Населення цілих сіл із страху перед новим землетрусом ночує під голим небом.

● **Суд у західньому Берліні** покарав Артура Аксмана, колишнього лідера молодечої організації „Ґітлер-Юґенд" грошовою карою в сумі 35,000 м а р о к ($8,333) за ширення нацистської пропаґанди. Вимогу прокуратури заборонити Аксманові на 15 років займати будьяке громадське становище суд відкинув.

● **Сімпльонський тунель,** який лучить Швайцарію з Італією і яким курсує відомий міжнародний поїзд „Сімпльон-Орієнт-Експрес", завалений масами землі й каміння, що обсунулось внаслідок обірвання хмари недалеко залізничої стації Варзо. Фахівці обраховують, що обсунулось яких 30,000 кубічних ярдів землі і каміння. В тій катастрофі згинуло 12 осіб. Очищувальні роботи потриваюсь довший час, а покищо залізничну комунікацію скеровано окружним шляхом через тунель Сен Ґотард.

● **У Братиславі судили 45 залізничників** за фальшування рахунків у вагонах-ресторанах, вимагання від подорожніх додаткових оплат і інші обманні діла. Такі „операції" ввійшли на чеських залізницях у „звичаєве право" і були практиковані від 1953 року.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$ 12.00	One year	$ 12.00
На пів року	6.25	Six months	6.25
На три місяці	3.25	Three months	3.25

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3. N. J.

ЩЕ ОДНА РЕЗОЛЮЦІЯ

Надзвичайна сесія Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, яка радила над кризою на Середньому Сході починаючи від 8-го серпня, скінчилася у четвер 21-го серпня досить несподіваним вислідом: одноголосно прийнятою (80 голосів „за" при одному неприявному) резолюцією, що її запоропонували десять арабських держав, найбільше заінтересованих у даній справі. Таким чином формально можна говорити про великий успіх Асамблеї, що зуміла спонукати Ливан і Йорданію, які оскаржували Арабську республіку, зголосити спільну резолюцію, як також довести до того, щоб весь Захід і всі комуністичні країни голосували одностайно.

Проте, ближча аналіза цієї події викликає різні рефлексії — не тільки оптимістичного, але й дуже песимістичного характеру. Позитивною сторінкою висліду цієї останньої сесії Генеральної Асамблеї було провалення совєтських облудних закидів щодо американсько-англійської „аґресії" на Середньому Сході. У прийнятій резолюції немає не лише засуду ЗДА й Англії, але й заклику, щоб вони відкликали свої війська. Сказано тільки, щоб генеральний секретар ОН Даґ Гаммершилд ужив таких „практичних засобів" („в порозумінні з заінтересованими державами і в згоді з чартером ОН"), які „облегшили б швидке відкликання чужих військ" з Ливану і Йорданії. Правда, багато делеґатів, і то не тільки представники арабських країн, висловлювались засадничо проти будь-якої збройної інтервенції, твердячи, що англо-американська інтервенція не сприяє консолідації середньо-східніх відносин. Але водночас різко й гостро тавровано всяке втручання у внутрішні справи чужої країни нацьковувальною пропаґандою та іншою підривною акцією, що її американські державні діячі називають посередньою агресією. Як твердять газети, міністер закордонних справ Об'єднаної Арабської Республіки д-р Махмуд Фавзі погодився на резолюцію, складену головно суданським міністром тому, що зрозумів небезпеку, якою загрожує продовжування гри ,веденої його президентом Нассером на Середньому Сході. Чи це дійсно так, чи дійсно Нассер змінить свій засадничий підхід до проблеми політичної географії на Середньому Сході і чи він дійсно припинить свою кампанію за творення арабської імперії від Атлантику по Перську затоку — це виявить майбутність.

І тут саме починаються сумніви, починається песимізм у відношенні до мудрости, проявленої останньою Генеральною Асамблеєю. В прийнятій резолюції не згадується ні словом про досередню аґресію, яка стала справжньою причиною до вислання на Середній Схід англо-американських військ. Вона покликається тільки ще раз на чартер Об'єднаних Націй і на статут Арабської Ліґи, де говориться про пошанування суверенности й державного ладу існуючих держав, про недоторканість державних кордонів, про невтручання в чужі справи. Алеж чартер Об'єднаних Націй існує від 26 червня 1945 року, а статут Арабської Ліґи від 22 березня 1945 року, отже понад 13 років, і весь клопіт у тому, що прихильники й реалізатори безпосередньої та посередньої агресії не вважають тих документів за щось більші, як клапоть паперу. Від того часу прийнято в цих справах у Раді Безпеки та на Генеральній Асамблеї безліч гарних резолюцій, з таким самим практичним вислідом. Ці прецеденси насувають глибокий сумнів, чи саме ця остання резолюція викличе діла, що їх домагався державний секретар Дж. Ф. Доллес у своєму заключному слові, а не залишиться ще одною практично безвартісною резолюцією.

Щоб ґарантувати не словом, а ділом, спокій і безпеку на Середньому Сході, през. Айзенгавер пропонував покликати до життя нову міжнародну поліцію Об'єднаних Націй, яку він назвав „військом миру", і запровадити контролю над збросням середньо-східніх країн. Генеральна Асамблея перейшла до денного порядку над тими рекомендаціями, ні словом не згадавши про них у прийнятій резолюції. Тільки про третю важливу суґестію Айзенгавера — про створення реґіональної економічно-допомогової аґенції для середнього-східніх країн — згадано в дуже загальній і мрячній формі, як про тему для „студій" і „інформаційних розмов". Їх має перевести ґенеральний секретар Даґ Гаммершилд, який взагалі став наче уповноваженим генеральним миротворцем. Як виглядатимуть „практичні заходи", що їх він має перевести і чи можна мати стовідсоткове довір'я до хисту й можливостей Гаммершилда — це теж великий знак запиту. Словом, нема ніякої причини захоплюватись цим новим подвигом Об'єднаних Націй.

З УКРАЇНСЬКОЮ ПРОЩЕЮ В ЛЮРДІ

(4)

Мабуть, кожному відома сильветка базиліки в Люрді з її шпилем, що підноситься над горами. Не знаю як хто, але я особисто вважаю, що архітектурно Люрд не дорівнює Почаєву. Нова базиліка, збудована під землею з залізо-бетону на 20,000 вірних, має свій розмах і для любителів модерної архітектури являє собою визначний твір, але все разом узяте не викликає того враження, що Гора Почаївська.

Та, не зважаючи на це, над Люрдом є атмосфера молитви в такому ступні, в якому її нема, мабуть, ніде на світі. Нема тут того раптового переживання, що є в чудотворних місцях Італії чи Мехіко, де кожен сподівається чуда на собі. Ні, тут спокій і тиша. Панує надзвичайний порядок. Аж дивно, одного дня в нашій присутності було 72,000 прочан — і ніде ніякого стиску!

А при всьому тому всі присутні відчувають містерію єднання, віру в чудо й присутність чудесного, відчувають глибоко. Хоч джерело в Гроті обмуроване, воду п'єте з кранів, купання відбувається в гарно влаштованих басейнах, але вся ця цивілізованість ні трохи не зменшила атмосфери місця Божої Ласки.

Щоденно відбувається дві процесії: о год. 16.30 процесія з Найсвятішими Дарами, о год. 20.30 — процесія зі свічками й співом молитви про чудесну появу. Обидві ці процесії тривають більше як годину, і, якщо взяти до уваги, що прочанин вистоює в церкві кілька годин, то здавалося б кожному вистачає „програма" паломництва, яка звичайно обіймає два дні. Але ні — мало є людей, які б трималися тільки програми своєї групи. Всі беруть участь у всіх урочистостях.

Є бо в цих процесіях щось надзвичайне. Масовість грає тут свою ролю. Вечірня процесія має надзвичайну красу. Свічки — одної свічки колись вистачало для освітлення цілої хати. При біді й ми в дитинстві часом читали при свічці. Отже, одна свічка дає доволі світла. Але уявіть собі 40,000 свічок у поході! Мені здається, що й невіруючий буде загіпнотизований самою величчю походу.

Але в цих походах є ще загальна молитва. Всіми мовами виголошуються заклики до молитви — про Ласку Божу, за рідний край, за відпущення гріхів. Усіми мовами голоситься вияв любови до Бога. Усіми мовами закликається до молитви за хворих. При словах: „Господи! Ти можеш мене оздоровити, коли захочеш. Верни мені зір, дай, щоб я ходив!" кожному проходять мурашки по спині, бож тут повно наявних доказів, що дійсно Бог творить чудеса, що Він ось тут над нами.

І, на мою скромну думку, саме ця молитва за хворих, присутність тих хворих і присутність чудес — являють суть атмосфери Люрду. Навіть невіруючий, побачивши сотки недужих, між якими багато молодих людей і дітей з усіх кінців світу, мусить відчути, що він є предметом Божої уваги, коли він здоровий.

Тут усі моляться. Коли ви в процесії проходите поруч шпиталів, то бачите, що вся обслуга молиться, часто навколішках. Всі ті, що опікуються хворими, моляться не менше, як самі хворі. Нічого дивного, що тут відбулося стільки ж душевних оздоровлень, як і тілесних. І це чудово відбилось в різьбі, яка представляє щасливу людину, що віднайшла в Люрді віру в Бога.

Більшість обслуги хворих і впорядчиків — це добровольці, що з тих чи інших причин присвячують якийсь час служінню ближньому в Люрді. Ми звикли бачити хворих в шпиталях, де опіка над ними є професією. Тут нема професії. Тут хворими займаються ті, що хочуть справді допомогти нещасному. Тому ніде в світі не побачите такої уваги до недужого, як тут. З якою любов'ю подають хворому воду чи поправляють подушку! А ті священики й члени родини, що гаряче моляться за оздоровлення сюди привезених — це потрясає душу.

Глянувши на хворих, вам хочеться впасти на коліна, щоб дякувати Богові за власне здоров'я і просити цього ж щастя для інших. Всі наші клопоти й гризоти відпадають, як під подихом гірського вітру. Бо й що справді браки в житті кожного з нас, коли ми маємо здоров'я і можливість працювати та творити? Тут відчувається, який це скарб здоров'я і як ми його не доцінюємо, вважаючи за річ самозрозумілу. А тільки ж подумати, що ми не то що Богові за цей скарб не дякуємо, але багато чого робимо, щоб цей скраб зруйнувати — п'ємо, куримо, гонимося за грошем. І коли, не зважаючи на це все, затримуємо цей скарб, то не почуваємо ніякої вдячности супроти Того, який має владу над нами й може нам здоров'я не охоронити, бож ми на це не заслужили.

Тут кожному хочеться скласти приречення: ніколи не буду в житті нарікати ні на що, поки маю змогу бути здоровим. А коли подумаєте, що ось тут Бог і Його Пречиста Мати повернули здоров'я тисячам і тисячам, то справді Люрд стає місцем єднання людини зі своїм Творцем.

У Люрді панує також атмосфера віри. Погляньте на зболілі обличчя хворих. Жадне з них не є байдуже. Вони якісь сяючі, одухотворені, сповнені відчуттям Ласки Небесної. Вони щасливі самою присутністю на Богослуженні, а в їх очах звеличення Бога, бо атмосфера Люрду закликає кожного звеличувати Бога, й скорше думати про інших, як про себе самого.

І мимоволі думка звертається до „досягнень людського генія"... Які ж малі ці досягнення. Що ж являє собою розгадання таємниць ядрової енерґії, коли це розгадання наводить жах на все людство й викликає страшні гризоти сумління у самих вчених. Що ці досягнення в обличчі одного усміху недужої, викликаного словом підбадьорення, що походить від незнайомої хворої людини!

*

Виїжджаючи з Люрду, кожен по-своєму почуває себе відновленим, очищеним, підбадьореним і відпруженим. А при тому кожен гордий, що в цьому місці зустрічі мільйонів була українська проща, були українські прапори, що наші національні барви прикрашають базиліку, що наші молитви й молитви соток тисяч піднеслися до Престолу Всевишнього і за нас та нашу Батьківщину.

Ол.

РЕВІЗІОНІЗМ ЧИ МАРАЗМ КОМУНІЗМУ

Київська „Вітчизна" (літературно-художній та громадсько-політичний журнал Спілки Письменників України) у червневій книжці присвятила велику статтю „проявам ревізіонізму в польській літературі".

Авторка статті Валерія Вєдіна, кандидат філологічних наук, добре ознайомлена із сучасною польською літературою та літературною критикою. Але, виступаючи з позицій соцреалізму і партійности літератури, вона намагається не бачити тих реальних причин і умовин, які породили прояви занепадництва, зневіри, а то й просто розпачу в сучасній Польщі, і зводить їх до виклинаного Москвою ідеологічного й політичного ревізіонізму.

Як виходить із статті Валерії Вєдіної, у польській літературі стався повний відхід від встановлюваних адміністраційними засобами комуністичних основ-доґм про партійність літератури і від псевдо-наукового вчення про соціялістичний реалізм. Принципові партійного керівництва мистецтвом польські письменники протиставлять повну свободу мистецької творчости, а соціялістичний реалізм трактують, як теоретичну моральну підпору сталінізму, вигадку Жданова і Горького, офіційну монопольну естетичну доктрину, пересаджену адміністративними методами на польський ґрунт, вимагаючи негайно покінчити з цією методою, чужою взагалі для будь-якого мистецтва.

Але важливішим за словесну боротьбу Вєдіної з „ідейними хитаннями і нігілістичними закликами" серед польських письменників є той образ сучасної польської літератури, що його вона дала у своїй статті.

„Епоха великих наукових відкрить, небувалий розвиток точних наук,— пише вона, — породжують у декого (з польських письменників — О. Р.) своєрідний позитивізм „навиворіт", оскільки викликають не прагнення активно діяти й сприяти проґресові людства, а боягузливу втечу від дійсности або спотворене її відображення ... В новий атомний вік повинні з'явитись ,на думку деяких письменників, ' навіть якісь нові моральні критерії. Героїня оповідання „Рюкзак Дон Кіхота" молодої письменниці Моніки Котовської, вчинивши підлоту у відношенні до чесної і принципової людини, роздумує над тим, що їй допомогло це зробити: „Може, нова совість, справді сучасна? Легка, еластична, що розтягується, як гума, з удосконаленого нейлону, така, що не давить плечей? Справді практична совість? Така, що відповідає віку атомів?"

Далі Вєдіна характеризує твори письменників, пройняті песимізмом, безнадійністю, пригніченістю. „В сучасній літературі Польщі, — стверджує вона, — розробляється теза про абсолютну самотність, безнадійність і приреченість всяких зусиль зробити життя кращим і змістовнішим. „Як вона могла забути про те, — роздумує молода дівчина в одному з оповідань Моніки Котовської, — що життя складається лише з брудних і гидких справ, і що треба підкоритися їм" (оповідання „Бог створив для мене світ" — О. Р.). Героїню оповідання „Обличчя жінки" молодої письменниці Кристини Клечковської :... пронизує „величезна психічна втома, свідомість короткочасности всіх приємностей, даремности всяких прагнень"! Донедавній вояк, що тількищо вернувся з війни, герой „скандально відомого в Польщі молодого письменника Марека Гласка", відчуває лише „величезну втому", відчуває, що „він старий і дуже самотній". „Байдуже, який панує устрій, — пише Мар'ян Промінський, — байдуже ,чи цей устрій хороший чи поганий, справедливий чи несправедливий — людина завжди лишається самотньою: адже в найважливіших справах її життя ніхто їй не може допомогти". „Не варто навіть прикладати зусиль до того, щоб людина перестала почувати себе самотньою — на думку героя оповідання „Червоний острів самотности" молодого письменника Є. Кабатца — спроби подолання людської самотности підсилюють і зміцнюють почуття взаємної ворожнечі".

Привівши цілу низку таких і інших прикладів на занепадницькі настрої в сучасній польській літературі, В. Вєдіна стверджує, що „деякі польські письменники неначе втілюються в свого розчарованого героя, неначе повністю солідаризуються з ним. Не одержують належного авторського засудження, а то й взагалі подаються читачеві, як звичайні і природні такі от еґоїстично-цинічні міркування молоденьких дівчат: „Але ж це дуже приємно робити комусь зло. Людина почуває себе сильнішою. Це підтримує..." В ряді творів проводиться думка про те, що немає жадних об'єктивних критеріїв, які допомогли б відрізнити моральний вчинок від аморального, добру людину від поганої — все на світі відносне, все залежить від обставин. А оскільки обставини життя сприймаються лише в чорних барвах, то віра в прекрасне, в існування конкретно окресленої правди здається абсурдною"

Моральне обличчя героїв сучасної польської літератури дуже сумнівне. Героїня повісти К. Брандеса „Мати Крулів", Луція Круль, мати чотирьох синів (перший зрадник, другий — кар'єрист, третій — спустошений духово, четвертий, школяр) — „морально надломлена й розрозчарована людина", не краща за них. „Коли треба було, вона брала гроші від одружених чоловіків, обманювала на товарі, брехала прямо у вічі; коли треба було б — могла б убивати". Героїня оповідання Б. Дроздовського „Шістнадцятилітня з нафарбованими губами" іде на брук, стає повією, і автор не знаходить для неї іншого виходу. „Герой повісти Гласко „Восьмий день тижня" приходить до висновку, що в соціялістичній Польщі можна бути тільки п'яницею чи героєм". Взагалі, за словами В. Вєдіної, персонажі повістей й оповідань сучасних польських письменників — це „самотні, старі, невинно страждаючі люди, розчаровані ледарі, безталанні артисти і художники, п'яниці, сутенери і повії", які „кочують з твору в твір молодих прозаїків Маґди Лєї, Моніки Котовської, Марка Гласка, Кристини Клечковської, Марії Пачовської, Богдана Войдовського, Олександра Мінковського, Марії Яроховської та ін."

Головною причиною такого занепадницького стану в польській літературі, описаного В. Вєдіною може й односторонньо та згущеними барвами, вважає вона відхід більшости польських письменників від принципів „соцреалізму" і партійности в літературі. Але, роблячи такий наскрізь фальшивий висновок, вона забуває про все, що зумовило, а то й створило наявні тепер у польській літературі тенденції. В. Вєдіна не бере, передусім, до уваги факту, що більшість засуджених нею письменників — це комуністи, які протягом 12 років виховувалися в комуністичному режимі Польщі, з його диктатурою, злочинствами й аморальністю. Так само й герої написаних ними творів — це все продукт нестерпних життьових, політичних і суспільних умовин, створених комуністичною диктатурою. Маразм, моральне безсилля і занепад сучасної польської літератури — це передусім маразм комуністичної системи, накинутої Польщі, як і іншим поневоленим народам, з допомогою терору і збройного насильства.

О. Р.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„ЗА ПРАВДУ ПРО ВЕЛИКИЙ ГОЛОД"

„Боротьба за правду про великий голод" — це монументальний твір, в якому п-ні Мілена Рудницька надзвичайно сумлінно і з великим вкладом праці зібрала документальні докази про найчорнішу трагедію в історії України — докази, що досі були невповні відомі українській збірноті, а ще менше культурному світові. Замало відомі, бо порозкидувані в пресі різних країн, і тільки їх повна компіляція в об'єктивній формі ставить перед очі культурного світу жахливе звірське наставлення московського імперіялізму в його нестримному поході завоювати світ, та усвідомлення того, чого може сподіватися кожен підкорений Москвою нарід.

Приєднуючись до голосів пп. С. Панаса і К. К., вміщених у ч. 145 „Свободи", прошу передати й мою пожертву в сумі 25 дол. Шановній Авторці з гарячим бажанням, щоб її праця була видана в англійській мові. ,Хочеться вірити, що американські українці-моґікани й ті, що знайшли захист в Америці впродовж останніх двадцяти років — будуть щедрі в своїй жертвенності на цю ціль. Твір пані Мілени Рудницької буде найзнаменнішим пам'ятником для наших братів та сестер, що стали жертвою кривавої червоної експансії.

Тепер, коли розкриваються „незрячії очі" державних мужів, учених і письменників західних націй, така книжка для культурного світу була б поштовхом до пробудження і повного зрозуміння тієї загрози, що прямує до уярмлення світу.

Картерет, Н. Дж.

о. Іван Гундяк

ДО СТАТТІ „ПРОКЛЯТТЯ ЗЛОГО ЧИНУ"

Я вповні погоджуюся з поглядом автора статті в „Свободі з 8 серпня ц. р. п. н. „Прокляття злого чину", що статтю Станіслава Лопіцького в щоденнику „Америка-Ехо" треба визнати „білим круком" між статтями на українські теми в польській пресі. Але ж це не перешкоджає, щоб Лопіцький інформував фальшиво читачів про акцію переселення наших земляків з т. зв. Закерзоння. Він подає, що польський, комуністичний уряд поголовно майже усіх лемків переселив в 1947 р. на корінні польські землі, а Москва тільки „наказувала" переселювати лемків до СССР в роках 1945-48. Але ж в дійсності ця справа виглядала інакше. Бюлетені бійців УПА з років 1945 і 1946 подають, що совєтська місія з допомогою польського війська й поліції жорстоко виселила до СССР майже усе наше населення з т. зв. Закерзоння. Лише решту, яка вспіла уникнути цього переселення, поляки в 1947 і 48 рр. переселили до корінної Польщі. Що так було, а не інакше, свідчить урядовий звіт польської комісії для справ зв'язаних з переселенням, що його подає в останніх числах варшавське „Наше Слово". Звіт цей подає, що з теренів Закерзоння в воєвідстві Ряшівськім (терени галицькі) виселено загалом до СССР 250,000 родин, а до Польщі тільки 17,000 родин, значить величезну більшість наших земляків виселено до СССР, а тільки коло 1/15 частину до Польщі. Коли навіть прийняти, що гірський, лісистий терен Лемківщини давав багатьом лемкам захист перед виселенням до СССР, то тоді треба встановити, що найбільше тільки одну десяту частину усіх лемків виселено до корінної Польщі. Цей звіт подає, що з Підляшшя й Холмщини виселено до Польщі понад 8,000 родин, але на жаль не подає кількости родин виселених до СССР.

Ст. Лопіцький подає далі, що в році 1947 польський уряд виселив лемків до корінної Польщі з пімсти за протипольські акції бійців УПА, зокрема, за вбиття генерала Свєрчевського. Причина виселення була інакша. Поляки плянували на місце лемків спровадити ґуралів і сподівалися, що лемків розпорошених між поляками згодом спольонізують. Доказом цього факт, що польський уряд усіми силами й способами не дозволяє лемкам вертатися на давніші їхні місця.

Монтреал, 10 серпня 1958.

Мґр. Вол. Бучацький

В. Барка

УВАГИ ПРО ПОЕЗІЮ СТАРОВИННУ І СУЧАСНУ

(1)

I

„Поезія є, так би мовити, внутрішній вогонь всякого таланту".

Ф. Достоєвський „Щоденник письменника"

Віримо цій правді; її гаразд знали всі могутні творці, з ними Бальзак, що в одній статті визначив:

„... На нашу думку, живописець, музика, скульптор, оратор і складач віршів являються мистцями лише тією мірою, якою вони являються поетами".

Чудові докази подає сьогоднішня дійсність: як оглядати виставку картин Винстона Черчілла (в Метрополітальному музеї, Ню Йорк), передусім вражає їхня барвна поетичність — дисципліновано злагоджений ліризм настрою, ніби в сонеті.

„Внутрішній огонь" могутнього характеру освітлює картини з їх різною красою, навіть — коли вибрано пересічну традиційно — „красвидну" перспективу на Атлаські гори. А особливо в кращих речах, скажім, „Кастоди оф ди чайлд", з трьома деревами на першому пляні, що ніби припадають одне до одного, контрастуючи з блиском брил при глибокій задумі моря; або „Озеро Карецца", зовсім модерністична композиція: мов дзеркало з відбитками рядів тіней наче синюватих і золотавих клявішів по легкоблакитній глибині і в рамці напруженого хризоліту прибережних рослин; або „Скелі біля Канн", з романтичною меланхолією біжучих здалеку валів моря, що — на першому пляні, в півперсні каменів, стемнілих, як давнезне золото, — з імпресіоністичною злагодою тонів схвильованої води. За винятком „Слонів" (хоч їх хвалить „Гералд Трибюн Бук Ревю", березень 9, але вони позбавлені Черчиллевого живого кольориту), — скрізь на картинах розкривcя в життьовій яскравості дужий поетичний дух, який, очевидно, був споріднений з іншими джерелами духового світла в довголітній діяльності цього велетня — на полі світової політики та історичної науки.

Найвитонченіший естет, відомий в історії українського письменства, Михайло Коцюбинський, скарби якого ми, вдячні нащадки, стали так скоро забувати, накреслив гостру, в її точності, формулу: „Поезія жити не може на смітнику, а без неї життя — злочин".

Цікаво, що країни, які мали перед собою півстоліття чи цілий вік визначної майбутности, мали також розквіт поезії; занепад її віщував історичний декаданс або прихід суспільного нещастя.

Можливо, поезія становить собою один з найдорогоцінніших дарів Духа людині, щоб втішити її в клопотах, понурості й темноті матеріяльного існування.

Вона часто віщує початок відродження народів з їхнього лихоліття.

Той, хто з-посеред земних був наймудрішим учителем, ап. Павло, пильно читав твори грецьких поетів, більші і менші; прихильністю цитував „стихотворців" Арата і Клеанфа — їх свідчення про Бога (Діяння 17:28): „ми Його і рід". Святий апостол благословив це поетичне уявлення про людей, як про „рід Божий".

З такою ласкавою прихильністю ,мабуть, ніхто серед учителів життя тепер поезію не читає, та й сама поезія здебільшого втратила відчуття близькости Бога, себто свою сутність, навіть і похваляється з того.

Про безмежну таємницю поетичного слова писав у „Книзі семи замків" Руйсбрек, якраз як про таємницю наближення Божого до людини.

Споконвіку в поезії звучить ніби „нечутна мелодія"; недарма ж і висловився Бетговен, що „мелодія є почуттєве життя поезії". Згадаймо при нагоді, — майстер Генри Пічем (XVII ст.) наводив надзвичайно драматичну приказку з Італії:

„Кого Бог не любить, та людина не любить музики".

Як до всесвіту, так і до поезії ключ — музичний; найсвітліші розуми людські спинялися коло цієї загадки: про музичний склад у першоджерелах.

Карлейн прийшов до висновку, що коли проникнути думкою в найглибшу таємницю речей ,то неодмінно знайдеться внутрішня „гармонія єдности, що складає душу всього існуючого". „Серце природи, — писав він, — виявляється у всіх відношеннях музичним, якщо тільки ви зумієте добратися до нього".

Ось висновок Джемса Аллена, з книжки „Життя Небесне":

„Життя є більше, ніж рух, воно є музика". „В центрі людської істоти є музика, що впорядковує і зірки — вічна гармонія".

Для глибинного мелодизму Хуан де ля Крус в „Духовній Пісні" дав назву „безмовної музики". В ній, на погляд мислителів-містиків середньовіччя (Сейса, Ролла, Екгарта, Данте, Люллія, Гертруди Мур) приходить Божественна любов; вони ставили в центрі і короні всього містичного бачення світу — образ Христа розп'ятого: як сонце всепереможної любови до людської душі. Давні містики мали відчуття для невимовного.

Образ Христа сприйнятий, як джерело всякого життя.

В поетичному мистецтві, в його найвластивішому виразі скажім: „Чистилище" Данте, „Неофіти" Шевченка, „Утрачений Рай" Мілтона, „Сад Божественних пісень" Сковороди, вірші-молитви Франціска Ассізького, скрізь пробивається світло від того джерела — в самому видиві і переживанні поезії.

Джіованні Папіні, автор чудового „Життя Христа", ствердив цю істину в „Листі до поетів". „Кожен великий поет був християнським поетом навіть тоді, коли жив до Христа або далеко від Христа. Гомер є християнин, коли велить Пріямові плакати навколішках перед заплаканим Ахіллесом. Есхіл є християнин, коли співчуває Прометеєві, прикованому до кавказької скелі. Софокл є християнин, коли описує сестринську любов Антігони. Верґілій є християнин — пророк віщун Різдва чудесної Дитини і відродження світу".

І далі:

„Всі поети цілого світу до Христа і по Христі, несвідомо і навіть проти своєї волі, є на ділі проповідниками Євангелії".

„Ви повинні в новому світі зобразити спасенну й могутню візію Божого Царства, тієї Небесної Держави, яка, правда, лежить у прийдешнім, але може швидко здійснитися ,якщо люди спостережуть, що мають її в своїх серцях, як про це говорив мій Господь Учитель, що водночас є також і вашим."

Своє найвище покликання і призначення: бути голосом, що підготовляє здійснення Царства „в нас самих", поезія виконує через свою подвижницьку відданість правді, ради якої кожна жертва — не завелика.

Музика і вино радують серце, писав Блаженний Гайнріх (1294-1366), учень Екгарта; але любов до правди вища над те і друге. Ось — речення, що Вічна Мудрість говорить в творі Гайнріха: „Одне дрібне слово, висловлене моїми солодкими устами, значно-значно перевищить співи всіх ангелів, музику всіх арф, гармонію всіх милих струн".

Справжня краса — від Божественної правди.

Василь Рижевський

З'ЇЗД УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ

(1)

Вакації добігають кінця. За тиждень — за два, повернуться до своїх занять, до щоденної праці, тисячі відпочинковців і шкільної дітвори. Місто оживе, і, як щороку, розпічнеться новий сезон культосвітніх, мистецьких і спортових імпрез.

Тим разом інавгурацією сезону буде, як заповідається, імпозантний З'їзд Українських Інженерів цілої Північної Америки, скликаний спільно „Товариством Українських Інженерів Америки" та „Українським Технічним Товариством в Канаді", присвячений відзначенню 60-ліття Київського Політехнічного Інституту та 60-ліття Товариства Українських Студентів Політехніки у Львові — „Основа".

Окремий Комітет, вибраний для приготування і переведення З'їзду, відбув вже цілий ряд засідань та працює далі, бо З'їзд має гідно запрезентувати найбільші осередки українських інженерів у вільному світі, якими є обидва товариства.

Обговорюються в Комітеті всі справи до найменших подробиць, посвячується найбільше уваги програмі, яка предложить З'їздові до вирішення кілька незвичайно важливих проблем, що матимуть великий вплив на дальший хід розвою обох товариств. Одною з тих проблем, якій доведеться уділити доволі багато часу для основної дискусії, це є проблема, яка поважно занепокоює старших членів, а саме, проблема дуже малого допливу нашого доросту. Треба отверто признати, що лише деякі молоді інженери, які покінчили тут студії, вступають в члени нашого товариства, а велика більшість не виказує ніякого зацікавлення до своєї станової організації.

На зборах, сходинах, доповідях чи гутірках являються майже самі старші, вже з посрібленим волоссям, члени, майже всі учасники визвольних змагань, а молодих інженерів видно між ними незвичайно мало. Насувається питання, що станеться з товариством, як ці старші члени помруть. Не є для нас жадною потіхою чи оправданням, що такий малий відсоток молоді являється і на інших імпрезах різних наших установ, бо це, так би сказати, є загальним повоєнним явищем, що більшість теперішньої молоді, а навіть і багато старших наших громадян дають перевагу опортунізмові перед ідейними цілями. Нашим завданням і обов'язком є усунути причини тих розкладових впливів, а якщо не вдасться того вповні побороти, то хоч допровадити до розумного погодження цих двох життєвих наставлень.

З'їзд має також на меті допровадити до більшого оживлення діяльности названих товариств, а головно побудити членів до більшого заінтересування і співпраці з Виділами.

Дальшою програмою З'їзду будуть справи організації та консолідації наших технічних сил, зміцнення зв'язків та скоординування співпраці між існуючими організаціями українських інженерів, що безперечно принесе нам поважні користі, а заразом причиниться до піднесення поваги та авторитету українських інженерів серед загального технічного світу.

ТУІА та УТТК об'єднують під цю пору коло 700 членів, між якими є багато визначних науковців, винахідників і конструкторів, що своєю працею та здібностями успішно конкурують з найповажнішими технічними силами Америки. Але коли порівнаємо загальну діяльність нашого ТУІАмерики чи УТТКанади з колишнім Українським Технічним Товариством у Львові, то це зіставлення випаде рішучо в користь Львівського УТТ. Коли беремо до уваги те, серед яких невідрадних обставин воно творилося, росло і працювало, як на кожному кроці поборювало великі трудноці і переслідування з боку ворожо наставленого польського режиму, то сміло можна сказати, що теперішні наші станові організації в Америці, далеко ще не виявляють такої діяльности, яку полишило по собі УТТ у Львові, хоч наші організації мають тут, в Америці, значно більші можливості та вийнятково догідні обставини до розгорнення своєї творчости.

УТТ у Львові займалося не тільки стисло своєю фаховою організацією, але також тісно співпрацювало з свіма важнішими українськими установами, як Наукове Товариство ім. Шевченка, Сільський Господар, Просвіта, Рідна Школа — з українським політичним проводом. Українське громадянство оцінювало цю всебічну рухливість УТТ, чого доказом було, що при виборах до сойму в 1913 році, політичні круги поставили на невеличний список українських кандидатів аж двох членів УТТ, а саме професора Політехніки Романа Залозецького і інж. Краєвого Виділу А. Корнеллю, з яких перший був вибраний послом.

УТТ було засноване у Львові на першому З'їзді Українських Інженерів ще за Австрії, коротко перед першою світовою війною, в дні 15 січня 1913 року, при їдкім акомпаніяменті злости, ненависти та денунціяції польських часописів, мовляв „русини ще далеко не доросли до такої організації". Та Товариство почало жити та розвиватися завдяки завзятому гуртові ентузіястів, з А. Корнеллею на чолі. В члени товариства вписалися дослівно всі тодішні українські інженери, в числі 63, а першим головою УТТ був вибраний професор львівської Політехніки, віце-консул Великої Британії і шановний і вельмизаслужений наш громадянин — Роман Залозецький.

З одушевленням Товариство взялося до праці, порушуючи ряд актуальних справ, як заложення українського університету і політехніки у Львові, конечність розбудови українського промислу, заснування українських промислових шкіл, видавництво фахової літератури та оборона прав української мови в урядах. Вже через два місяці після свого заложення вислало УТТ миморіял до міністерства робіт публічних у Відні в справі рівноправности української мови в Інженерській Палаті. Правда, що справа з огляду на сильну опозицію і старання польських чинників не була позитивно полагоджена Цю саму акцію відновили українські інженери на загальних зборах Інженерської Палати в березні 1914 року, але на шалений спротив поляків збори цей внесок відкинули і ухвалили, що урядова мова має бути польська, а при виборах до виділу не допустили ні одного українця. Цю ухвалу поляки з року на рік завзято підтримували, аж нарешті в 1931 р. перший раз загальні збори Інженерської Палати, при виборах до Головної Ради, допустили до вибору двох українців, а саме пп. Павла Дурбака і Василя Рижевського і продовжували цей вибір в протягу кількох своїх останніх каденцій, поки большевицька окупація в 1939 р. цієї інституції не зліквідувала.

З яким захопленням взялося УТТ до праці свідчить хоч би те, що вже з початком лютого 1913 р. видало друковану публікацію про актуальні тоді „Сплавні канали в Галичині", подаючи українському громадянству фахову оцінку проєкту з його добрими й злими сторонами.

Вибух І-ої світової війни перервав діяльність УТТ. Більшість членів була покликана до військової служби, інші добровільно вступили до УСС. З приходом московської влади до Львова, УТТ подібно як всі інші українські товариства, було опечатане. Не помогли старання А. Корнеллі на авдієнції у гр. Бобринського про дозвіл на відкриття товариства і товариство залишилось замкнене протягом цілого часу російської окупації.

По проголошенні Української Самостійної Держави, УТТ з повним запалом взялося до праці, віддаючи всі свої сили до диспозиції Українського Уряду. В днях 4 і 5 травня 1919 року, в Станиславові, відбувся важливий Загальний З'їзд Українських Інженерів, в якому взяло участь понад 200 визначних наших громадян, а в тому 75 інженерів. Це був перший з'їзд інженерів з цілої України. Наради йшли два дні під проводом М. Мартинця. При великому ентузіязмі порушено безліч наглих і пекучих справ і наради були б ішли далі, але з огляду на грізну ситуацію на фронті, учасники з'їзду мусіли поспішно вертатися до своїх обов'язків.

З заломанням фронту і відворотом за Збруч, УТТ зістало цілковито розбите. Члени розбрилися; одні пішли з армією за Збруч, другі попали в полон, до концентраційних таборів. Лише мала частина, в кількості 20 осіб, що залишилася у Львові, організувалася і 29 вересня 1919 року скликала загальні збори, вибирала новий виділ і, не зважаючи на всі трудноці, взялася до праці.

Найважнішою справою нового Виділу було зорганізування технічних курсів. Потреба їх заснування була випливом тодішніх обставин, коли польська влада, впроваджуючи на університеті і політехніці „нумерус клявзус", обмежила українським студентам доступ до вищих шкіл. Обмеження йшли так далеко, що навіть в бібліотеках заведено карти вступу, щоб українські студенти, не будучи вписаними до тих шкіл, не могли користати з бібліотек. Щоб уможливити нашим студентам дальші студії, Наукове Товариство ім. Шевченка розпочало систематичні наукові курси на університетськім рівні під фірмою Т-ва ім. Петра Могили, до чого це Товариство статутово було управнене. УТТ скористало з того і почало організувати при університетських також і технічні курси. Одначе польське восвідство заборонило ці курси. Тому, в супереч забороні, курси відбувалися далі, але вже таємно. Це були перші кроки до заложення тайних високих шкіл — українського університету і політехніки.

(Кінець буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Денвер, Колорадо

Пластовий табір в горах Колорадо

Погідно заходило сонце за стрімкі шпилі Скелястих гір, і послідні теплі проміння кидало на ясні ризи і золоту чашу в руках священика. Заходило сонце та немов задержувалося в своїй дорозі, приглядаючись цікаво і здивовано на небуденне явище. На гірській поляні, окруженій старими соснами, кінчилася полева Служба Божа. Уважно вислухали її виструнчені пластуни зі своїм прапором, а малий Славко клячав на мураві прийнявши Святе Причастя. Гордо лопотів на вітрі побіч американського блакитно-жовтий прапор вперше в тих горах, на Заході Америки. Нечисленні ентузіясти і прихильники Пласту, та деякі батьки захоплено дивилися на пластунів. Прикро вражав брак чільних представників місцевих організацій, та ширшого громадянства. Організатором Пласту в Денвер є енергійний і невтомний інженер Мирослав Кальба і йому належить признання за успішне переведення пластового табору в Скелястих горах.. Пан Кальба має за собою працю і досвід в пласті в Омазі, де він був керівником Пласту.

Немала заслуга команданта табору пані Терези Шарко, що табор був поставлений і проведений на належному рівні. Табір „Червона Калина" відбувся в Евергріні, літниськовій місцевості, віддаленій 32 милі від Денвер, столиці Колорада, та був присвячений 40-літтю Незалежности України. Взяли в ньому участь крім місцевих, ще 11 пластунів з Омаги - Небраска і один з Ню Джерзі. Два гуртки новачок і новиків пропробили матеріял з двох пластових новацьких проб. Пані Шарко мала досвідчених помічників з Омаги: бунчужного Марка Чехута, писаря Олександра Столярського, господарчого референта Павла Грицая і виховника Романа Богачевського. А хто не бачив малого, засмаленого сонцем пластового розвідчика Нестора Нинку з Ню Джерсі, — він великою варехою допомагав розподіляти обід, — нехай жалує. Табір закінчено Молебнем і ватрою. На програму закінчення зложилися: пісні, скечі, танці. Задоволення пластунів, подяка від батьків, та гіркі сльози малого Володимира, — що вже кінець, і треба повертатися додому, — є заохотою для місцевого пластового проводу до дальшої праці і організації слідуючого табору на майбутнє.

Стефанія Левченко

Рачестер, Н. Й.

Ще до відзначення 25-річчя Великого Голоду

Роковини 25-річчя Великого Голоду в Україні переводив в Рачестері Всегромадський Комітет під патронатом Відділу УККА. Вся підготовка й сам день жалібної імпрези пройшли за дуже незначними випадками в повній громадській згоді. Річниця всенаціональної жалоби справді відбулася поважно. Всезагальна участь активного громадянства в поході, добре виготовлена програма, участь представництв інших поневолених Москвою народів, та участь поважних американських гостей складали форум великої людської пошани жертвам голоду.

Допис про відзначення цих роковин п. А. Галана, який був надрукований в газеті „Свобода" з 1-го липня ц. р. скривдив ряд активних організацій і окремих осіб, які своєю працею і активністю переведення цих роковин винесли на своїх плечах.

Місцевий Відділ ООЧСУ, О. СУМА, ДОБРУС, ОДВУ та ОДУМ — це були ті організації, які з участю окремих одиниць - фахівців перенесли на собі, весь тягар підготовки й самого переведення згаданих роковин. Інші організації були меншеактивні або й зовсім не брали участи в підготовці.

Зберігаючи сувору об'єктивність, треба ствердити, що Відділ ООЧСУ й О. СУМА пропорційно вложили найбільше труду й праці в переведення цих роковин. Коли говорити про похід, то довжелезні колони двох соток сумівської молоді, були найпривабливішою сценою в цілості походу. Не представлено в дописі також дуже вдалої інсценізації, якої автором і режисером була пані Карабіневич. А ця інсценізація пройшла з поважним успіхом. Наприклад, конгресмен К. Б. Кіттінг заявив: я справді пережив тепер жахливі картини голоду. Погодимося всі, що таке ствердження поважного американця має своє значення для української визвольної справи.

В громадській праці мусимо бути об'єктивні і любити правду і тоді, коли вона нам не подобається.

Юрій Бурлака

Голова Всегромадського Комітету для відзначення 25-тих Роковин Голодової Облоги України Москвою, в Рачестері, Ню Йорк.

● **Хор Української Громади Південної Австралії** під диригентурою Й. Кліша й танцювальна група УГПА під проводом Б. Потежного виступили дня 1-го червня ц. р. в міжнароднім концерті в Аделяїді. Імпрезу влаштували: „Аделейд Джюньйор Чамбер оф Коммерс".

„ВЕСЕЛИЙ ЛЬВІВ" НА СОЮЗІВЦІ

ЛІЗА ШАШАРОВСЬКА-ЧЕПІЛЬ,

співачка колишнього львівського ансамблю „Веселий Львів" й артистка Українського Театру виступить у концерті, що відбудеться в неділю, дня 31 серпня ц. р. на „Союзівці".

● Два аґенти Уряду Еміґрації і Натуралізації контролювали є Ню Йорку папери робітників, які працювали на будові. Робітник Сальваторе Щіяріно, заявивши, що піде до авта по леґітимацію, кинувся втікати. Коли його зловили, виявилося, що він у березні цього року нелегально прибув до ЗДА.

ЧИ ПОЇДУТЬ З КАПЕЛЕЮ ТАНЦЮРИСТИ ?

Звідусіль надходять подібні запити та побажання, щоб Капеля виїхала в світ з групою танцюристів і показала світові не лише красу нашої пісні, а й наш танок.

Товариство Приятелів Капелі прикладає всіх старань до того, але вимушене знову повторити: „ЯКЩО ДОЗВОЛЯТЬ ЗАСОБИ..."

Український балет „Орлик" (Англія) вже віддавна готується, щоб виїхати з Капелею. Та щоб здійснилися мрії нашого громадянства, воно мусить скласти відповідні суми, і тоді слава про Україну залунає подвійно.

(FRIENDS OF THE UKRAINIAN BANDURISTS CHORUS, P. O. Box 119, Detroit 12, Mich.)

Короткі Вістки

● **У Чехословаччині** від 1-го січня 1959 року забороняється приватну лікарську практику. Тільки поодинокі спеціялісти-професори матимуть право приймати приватно пацієнтів, але й вони мусітимуть працювати в державних касах хворих. Приватна лікарська практика була досі останнім „буржуазним залишком" в Чехословаччині.

● **Камерун**, дотеперішня французька колонія у Західній Африці, величиною за стейт Каліфорнію, з трьома мільйонами мешканців, дістав широку автономію, як переходовий етап до повної незалежности. Це буде ще одна муринська республіка.

● **В Ізраїлі** заарештовано 14 арабів, здебільша абсольвентів середніх шкіл, як шпигунів, що належали до організації, підпорядкованої військовим чинникам в Дамаску, в Сирії. Головним оскарженим є 23-річний учитель Алі Яссін Гарбуні. Між арештованими є ніби три активні комуністи. Всім їм загрожує кара смерти.

● **19-серпня** дорадник кількох президентів Бернард М. Барух відзначав 88-мі народини неофіційним прийняттям в Саратоґа Спрінґс, Н. Й. Своїм гостям він заявив, що вважає своє життя за чудове, бо мав чудових батьків, чудову жінку, чудових дітей та приятелів і працював він для цієї чудової країни".

● **Англійські радіовисильні** перестали заглушувати грецькі радіопересилання з Атен, призначені для греків на острові Кипр. В цих радіопересиланнях роками велася неперебірлива кампанія проти Англії за її політику на Кипрі і в обороні грецьких екстремістів. Після того, як англійський прем'єр Мекміллен минулого тижня відвідав Атени, греки змінили тон своїх радіопересилань і припинили давати радіокоментарі про ситуацію на Кипрі.

● **Населення Шотляндії** було дуже схвильоване, коли дізналось, що Вільям Реджінальд Гіпвелл, власник палацу в місті Істбери, збудованого ще в 13-му сторіччі, хоче продати його американській косметичній фірмі, яка — для цілей реклями — має намір проголосити цей палац як нагороду в телевізійній розгрі. З власництвом того палацу зв'язаний титул лорда. Англійські часописи в зв'язку з цим зняли крик.

● **Президент Айзенгавер** заявив на пресовій конференції, що існує можливість запросити до співпраці з Білим Домом колишнього президента Гаррі С. Трумана, який має багатий досвід. Айзенгавер не розмовляє із Труманом від 20 січня 1952 р., коли перебрав від нього президентуру.

● **Організація Об'єднаних Націй** видала серію різдвяних карток під назвою „Дерева миру". П'ять карток намалював німець Фріц Буссе, дві картки — мехіканець Ранґель Гідальґо, а решту — японець Кейко Мінамі, поляндець Лео Ліонні і американець Бен Жан.

ЖИДІВСТВО В СОВЄТСЬКОМУ СОЮЗІ

У вівторок 12 серпня ц. р. представники п'ятьох жидівських організацій у ЗДА — Конгресу в справах жидівської культури, Гебрейського ПЕН - Клюбу, Жидівського ПЕН-Клюбу, організації Гістдрут оф Америка та Союзу Жидівських Письменників, з'явившись у головній кватирі Об'єднаних Націй в Ню Йорку, вручили одному з членів совєтської делеґації в ОН меморандум про ситуацію жидів у Совєтському Союзі з домаганням передати його негайно міністрові закордонних справ СССР Андреєві Громикові, що бере тепер участь в Генеральній Асамблеї ОН.

У меморандумі висловлено низку домагань до совєтського уряду, між іншим вимогу вможливлення вільного розвитку жидівської культури і жидівського релігійного життя в СССР і видавання дозволів на виїзд жидів з СССР до інших країн, як теж дозволу на вдержування контакту із їхніми рідними в інших країнах.

Дата вручення цього меморандуму тісно пов'язана з трагічними роковинами вчиненої совєтами екзекуції над 24-ма жидівськими діячами, письменниками, вченими й артистами, страченими 12-го серпня 1952 року, після секретного процесу, що відбувся 11—18 липня 1952 року. Процес цей був завершенням антижидівської акції, започаткованої Сталіним у 1948 році. Всіх страчених обвинувачувано з одного боку, в намаганні приєднати Біробіджан до... З'єдинених Держав Америки, а з другого — в намаганні відірвати... Крим від Совєтського Союзу. Крім страчених, ув'язнено і позасилано до концентраційних таборів сотки жидів з Біробіджану і з усіх кінців Совєтського Союзу. Три роки пізніше, вже після смерти Сталіна, Хрущов та його соратники скинули всю вину за „кримську справу" на „злісного аґента чужоземних розвідок" Вікентія Берію, а родини помордованих жидів одержали лаконічне повідомлення, що обвинувачення проти страчених касуються... за браком доказів... Але цієї реабілітації публічно не проголошено, родини неповинно помордованих людей не одержали ніякого відшкодування.

Звільнення заарештованих у 1948—49 роках жидів із тюрем і концентраційних таборів відбулося в 1956 році, разом із масовим звільненням десятків тисяч інших в'язнів. Але ж знову, дозволяючи вернутися тим жидам до Біробіджану й інших совєтських республік, Совєти не дозволили на відновлення жидівських установ, організацій, видавництв і театрів, що їх діяльність в 1948—49 рр. припинено.

Широку картину переслідувань, що їх зазнали в роки сталінського терору підсовєтські жиди і теперішню ситуацію жидівства в Совєтському Союзі змалював Ізраель Еміот, жидівський поет, звільнений 1956 року із совєтського концентраційного табору в Тайшеті. Після звільнення йому пощастило виїхати до Польщі, звідти до Ізраїлю і недавно — до З'єдинених Держав Америки.

У своєму звідомленні, опублікованому в жидівській пресі з початком серпня ц. р., Еміот ствердив, що головним мотивом переслідування біро- критя змови", учасники якої біджанських жидів було „винібито мали на меті відірвати Біробіджан від СССР і приєднати його до З'єдинених Держав Америки. Жидів в інших областях Совєтського Союзу ув'язнено під закидом нібито підготовлюваного ними відірвання Криму від СССР.

Під час німецької окупації Польщі в 1939 році Еміот, що жив тоді у Варшаві, втік до Совєтського Союзу, де його в 1944 році введено до створеної Совєтами організації Жидівський Антифашистський Комітет і послано для пропаґанди в Біробіджан, автономну совєтську жидівську область (над рікою Амур, на захід від Хабаровська). В той час, як він прибув до Біробіджану, там жило яких 35.000 жидів, кількість яких збільшилася на 17,000 в 1946-1947 роках, після того, як — згідно із записками Еміота — „в Україні почали поширюватися антижидівські настрої". У 1945-46 роках жило в Біробіджані також багато нежидів, бо життьові умови були там кращі, як в інших областях СССР.

Переслідування жидів у Біробіджані почалися несподівано наприкінці 1948 року. Ув'язнених обвинувачувано в намаганні запродати Біробіджан закордонним інтервентам і зробити з нього частину території З'єдинених Держав Америки. Доказом того мало бути те, що біробіджанські жиди одержували одягові й харчові пачки із ЗДА вже після того, як Америка припинила свою воєнну допомогу для Совєтського Союзу. Самого Еміота оскаржувано в „штучному насаджуванні жидівської культури в жидівській автономній області". Усіх ув'язнених позасаджувано на примусові роботи в концентраційних таборах. Роки ув'язнення відбули вони у Тайшетській системі концентраційних таборів, у незвичайно тяжких умовинах, які трохи полегшали після повстань і страйків у концтаборах Воркути, Норильська, Колими, Ферґани й Караґанди в 1954 році.

Вернувшися в 1956 році до Біробіджану, Еміот та інші жиди не застали вже нічого із колишніх культурних надбань: установ, театрів, бібліотек. Не дозволено їм також відбудовувати й продовжувати започатковану колись культурну діяльність, не кажучи вже про якийсь розвиток релігійного життя — твердить Еміот.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Ювілейна Конвенція Ліґи Української Молоді Північної Америки** — для відзначення 25-річчя існування цієї великої організації тут роджених українців — відбудеться в днях 29, 30, 31 серпня та 1-го вересня ц. р. у Клівленді (Готель Статлер). Головним промовцем на цій конвенції буде д-р Сас-Яворський, який буде проголошений „Українцем року" (минулого року був ним обраний міністер Михайло Стар). Під час Конвенції буде теж обрана „Міс Україна". Теперішню Управу Ліґи очолює д-р Євген Драґінда.

● **Мистецький сезон в Ню Йорку** розпічнеться в цьому році концертом відомої співачки на европейських сценах Євгенії Зарицької, яка прибуде з Парижу на декілька виступів в ЗДА і Канаді. Перший концерт Є. Зарицької відбудеться в Тавн Гол в Ню Йорку, в дні 11-го жовтня ц. р. Дальшою атракцією цьогорічного мистецького сезону буде Ювілейний Концерт Филаделфійського Хору „Кобзар" під диригентурою д-ра А. Рудницького, що відбудеться в Ню Йорку в Фешен Інституті в дні 7-го грудня ц. р. Керівництвом усіх імпрез займається українська фірмо „АРКА" в Ню Йорку.

● **В рямцях Всеканадійської Виставки**, що відбувається цього року в днях 20-го серпня до 6-го вересня в Торонті, має відбутися в четвер 4-го вересня окремий „Український День" з показами українського народного мистецтва, пісні і танку. Влаштуванням цього Дня займається окремий жіночий комітет під проводом п-ні Сл. Охітви.

● З нагоди 10-річчя українського поселення в Австралії, управа Союзу Українських Організацій Австралії рішила створити фільм „Українці в Австралії". Це має бути хронікальний фільм, який відобразить головніші ділянки українського життя в Австралії.

Губернатор Фобус скликає стейтову леґіслятуру

Литлил Рок, Аркенсо. — Губернатор Орвел Е. Фобус нараджується з провідними членами стейтової леґіслятури і своїми дорадниками, яким би то способом можна було недопустити до об'єднання централь. середньої школи в Литтл Року, якщо б Найвищий Суд ЗДА відкинув рішення Окружного Апеляційного Суду про те, щоб покищо в цій школі навчалися тільки білі діти. Представники Товариства для Розвитку Кольорових Народів внесли відклик від рішення Окружного Апеляційного Суду, домагаючися, щоб вже 2-го вересня могли вписатися до центральної школи в Литл Року і 7 кольорових учнів. Губернатор Фобус скликав стейтову леґіслятуру, яка має ухвалити такі закони, що кольорові учні не мали б права навчатися разом з білими дітьми. Стейтова леґіслятура може ухвалити закриття публічної центральної школи в Литл Року, і відкриття приватної школи, до якої кольорові діти не мали б права вписатися. Стейтова леґіслятура скликана на 26 серпня.

Алкорн передбачає „активну участь" Айзенгавера в виборчій кампанії

Вашинґтон. — Голова Республіканського Крайового Комітету Мід Алкорн заявив, що президент Айзенгавер буде старатися допомогти республіканцям здобути контролю в Палаті Репрезентантів і буде брати „активну участь" в осінній виборчій кампанії. Алкорн сказав, що головною проблемою виборчої кампанії буде те, чи нарід хоче, щоб при уряді були такі особи „лівого крила", як голова Спілки Автових Робітників Волтер П. Рутер, губернатор Мишиґен — Дж. Меннен Вільямс і сенатор-демократ з Ореґону — Вейн Морс. Мід Алкорн склав цю заяву після того, як він разом із фінансовим референтом Спенсером Т. Оліном звітували Президентові про конечність зібрати 3,000,000 долярів на виборчу кампанію своєї партії. Досі вже зібрано більше як один мільйон долярів. Мід Алкорн не вірив в квітні цього року, що його партія зможе здобути більшість в Конґресі; тепер передбачає, що республіканці матимуть більшість в Палаті Репрезентантів, яка має 435 конґресменів.

Командант польського корабля „Батори" Ян Цвіклінський продає морожене

Кліфтон. — Н. Дж. — Представник аґенції Ассошіейтед Пресс відвідав колишнього капітана польського трансокеанічного корабля „Батори", Яна Цвіклінського, який в будці продає морожене впродовж 16 годин денно. „Я потребую грошей і тому продаю морожене, щоб заробити на хліб. Як в Польщі стукають до дверей, то ви не знаєте, чи це молочар із молоком, чи поліція безпеки приходить забрати вас до тюрми. Тут я є вільною людиною, працюю важко, але сплю". В 1949 році на кораблі „Батори" втік був німецький комуніст Ґергардт Айслер, і після того уряд ЗДА заборонив цьому кораблеві причалювати до портів цієї країни. В 1953 році капітан Цвіклінський втік із корабля в Лондоні; а в 1954 році прибув до ЗДА. Тут вичитав в часописі оголошення про вільну будку для продажу мороженого і купив її. Гроші мав за видану книжку під заголовком „Капітан залишає корабель". На мороженому заробляє більше, як на кораблі, хоч і важче працює, як давніше. Він має 57 років, в Польщі залишив жінку і 22-річну доньку, яка студіює на університеті і 12-річного сина. Жінці посилає пакунки з одінням, які вона продає, хоч і сама працює. Капітан Цвіклінський вірить, що ще буде командувати кораблем і що ще побачиться з дружиною і дітьми.

Посмертні Згадки

ЛЕОНТІЙ ҐЕРБУНКА, член 287 Відд. УНСоюзу, Т-ва „Сини України" в Джерзі Сіті, помер 12-го серпня 1958 року, на 80-му році життя. Покійний народ. 1878 р. в селі Жолтанка, пов. Жовква, Зах. Україна, проживав останньо в Лінден, Н. Дж., був членом УНСоюзу від 1916 р. Полишив у смутку сина Осипа, та доньки Анну Млинарчик, Марію Басісту і Катерину Талбот. Похорони відбулися в суботу, 16-го серпня, з кат. церкви св. Тереси, на цвинтар Святого Хреста. — В. Й. П!

Т. Литвинок, секр.

ПАВЛИНА МАЩАК, членка 25 Відд. УНСоюзу в Джерзі Сіті, Н. Дж., відійшла у вічність 11-го серпня 1958 р., проживши 55 років. Похорон відбувся 14-го серпня, з пох. заведення І. Ковальчика, до церкви св. Петра і Павла в Джерзі Сіті, а опісля на цвинтар св. Хреста в Арлінґтоні, Н. Дж., при великій участі Кревних, Знайомих і Приятелів. Покійна залишила у великім смутку чоловіка Євгена, синів Адама і Романа, доньки Стефанію і Святославу, внучку Надю, зятя Василя і сестру Марію. — В. Й. П!

Управа

МИХАЙЛО ЗАПОТОЦЬКИЙ, член Б-ва св. І. Хрестителя, Відд. 76 УНСоюзу в Нюарку, Н. Дж., помер 27-го липня 1958 р., на 65-му році життя. Покійний походив з Тернопільського повіту, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Марію, 3 замужні доньки і 5 внуків. Похорон відбувся 30-го липня 1958 р., до української кат. церкви св. І. Хрестителя. Похоронено на цвинтарі Ґейт оф Гевен. — В. Й. П!

В. Салабун, секр.

ТАРЗАН, ч. 4115. Новинки поволі поширюються!

Мавполюд з похмурим лицем затримався в своїй подорожі перед обгорілими руїнами села.

Він далі пішов до Беми, де мав виконати волю Кейсі. Там він запитав начальника станції.

— Що сталося в селі, яке знаходиться нижче лінії? — В очах людини з'явився жах. — Що ви маєте на думці?